

DOTEKY

71
2012

LORM

SPOLEČNOST PRO HLUCHOSLEPÉ
SOCIETY FOR THE DEAFBLIND

BULLETIN LORMU - LÉTO

VERŠE • SLOVO ŠÉFREDAKTORA • ZPRÁVY Z LORMU •
NAD DOPISY ČTENÁŘŮ • PŘÍBĚH • PRÁVNÍ PORADNA
• ZDRAVÍ • HAF • INFORMACE • OSOBNOSTI ZE SVĚTA
HLUCHOSLEPÝCH • SPOLEČENSKÁ KRONIKA • ZÁLIBY •
VZKAZY MOUDRÝCH • RECEPTY

5 • SBÍRKU ČERVENOBÍLÉ DNY LZE PODPOŘIT
PO CELÝ ROK!

12 • MIKULOVEM KOLMO I PĚŠKY

26 • PRVNÍ SOCIÁLNÍ KARTY SE OBJEVÍ NA ÚŘADECH
PRÁCE NA KONCI ČERVNA

38 • LEX GRANDIA

VERŠE – Zahrada	3
SLOVO ŠÉFREDAKTORA	4
ZPRÁVY Z LORMU	5
Sbírku Červenobílé dny lze podpořit po celý rok!	5
Okénko do Moravskoslezského kraje a Přerova	7
Okénko do Brna	9
NAD DOPISY ČTENÁŘŮ	10
Vinařství a cykloturistika – Mikulovem kolmo i pěšky – Mikulov z tandemu – Můj pobyt v Mikulově – Týden v Mikulově – Já a včely – Autolektor a já – Na klubu ve městě chmelu – Na klubu s archeologem	
PŘÍBĚH	21
Kam dosáhne odvaha	21
PRÁVNÍ PORADNA	26
První sociální karty se objeví na úřadech práce na konci června	26
Příspěvek na mobilitu také pro osoby v pobytových zařízeních?	27
ZDRAVÍ	28
Hurlerův syndrom	28
Ušní maz	29
HAF – Služební plemena psů pro handicapované (6. část)	31
Bílý švýcarský ovčák je skvělý rodinný pes.	31
INFORMACE	33
Chodec na elektrickém vozíku – Světelná signalizace pro příchozí volání na mobilní telefon – Komunikační systém pro nedoslýchavé – Změny ve znakovém jazyce	
OSOBNOSTI ZE SVĚTA HLUCHOSLEPÝCH	38
Lex Grandia	38
SPOLEČENSKÁ KRONIKA	40
ZÁLIBY	42
LÉČIVÉ A AROMATICKÉ BYLINY	42
Tužebník je přírodní aspirin	
Z LITERÁRNÍ ČINNOSTI HLUCHOSLEPÝCH LORMÁKŮ	43
Naše bedýnky - Rozverná z Hané	
VZKAZY MOUDRÝCH	45
RECEPTY	46

*Jste-li okouzleni krásou barev, zvuků,
neděkujte tomu štěstí přede mnou,
raději podejte mi bez rozpaků ruku,
abych šla s vámi a ne za stěnou.*

VERŠE

Zahrada

Byla jedna zahrada
někdy obyčejná, někdy krásná.
Jako tenkrát,
když se v ní přes noc narodila růže.
Najednou si rozkvetla
a provoněla všechno kolem.
Každý měl hned lepší náladu.
Čas míjel a růže rozdávala radost.
Kterýsi den pak odkvetla.
Květiny už jsou takové,
ale vítr dál čechral listí stromů
a déšť zpíval svou píseň:
„Byla jedna zahrada...“

Dana Kubišová

SLOVO ŠÉFREDAKTORA

Milí čtenáři!

Jak ten čas rychle a neúprosně ubíhá! Po nebývale teplých jarních dnech nyní nastává léto a s ním přichází doba dovolených. Možností, jak prožít toto období zaslouženého odpočinku po celoročním zaměstnání, je celá řada. K velmi oblíbeným radovánkám hluchoslepých osob všech věkových kategorií patří například pěší turistika a jízda na tandemových kolech. Právě pobyty LORMu s tímto zaměřením jsou hluchoslepými lidmi stále častěji vyhledávané, neboť skýtají možnost být na čerstvém vzduchu a přitom i přes svůj duální handicap poznávat taje okolních krajin. Navíc si mohou vylepšit fyzickou kondici a zlepšit svůj zdravotní stav. Tandemové kolo řízené vodičem umožňuje za relativně krátkou dobu urazit dlouhou vzdálenost, což přímo vybízí k nádherným výletům. Vyjíždka na tandemu totiž nemusí začínat a končit jen tak nazdařbůh. Dají se objet roztodivné přírodní výtvy, jakými jsou například skalní města. Dále lze navštívit třeba různé hrady, zámky nebo vinné sklípky, zkrátka meze se zde nekladou. V jihomoravském Mikulově, rodišti hluchoslepeho filozofa, novináře a básníka Hieronyma Lorma, se na přelomu května a června uskutečnil cykloturistický pobyt. O této akci v krásné přírodě pálavských kopců, v kraji historických památek a dobrého vína, si v tomto čísle Doteků přečtete ohlasy od zdatných účastníků. Další pobyt se zaměřením na taktilní znakový jazyk se uskutečnil koncem června v královském městě Znojmo. Poslední letošní týdenní akcí bude červencový pobyt v Lučanech u Jablonce nad Nisou, tentokrát se zaměřením na sociální rehabilitaci. Postřehy a ohlasy z pobytů z Podyjí a Jizerských hor přineseme až v příštím čísle. Za přečtení určitě stojí například v rubrice PŘÍBĚH zajímavý rozhovor s Renatou Hladíkovou, která i přes svůj dvojnásobný handicap spolu s nevidomým manželem vychovává malého synka. Rubrika HAF obsahuje některá fakta o bílém švýcarském ovčákovi, znamenitém

a spolehlivém psím pomocníku. Ačkoliv je toto plemeno pod různými názvy známé již od konce 19. století, má za sebou velice pohnutou historii. Teprve v posledním desetiletí bílý švýcarský ovčák dosáhl takové obliby, že si zejména zrakově a tělesně postižení lidé život bez tohoto krásného psa ani nedokážou představit! V oblíbeném seriálu o léčivých a aromatických bylinkách si přečtete článek o tužebníku, známém jako přírodní aspirin. Jméno dnes známé tablety totiž vzniklo zkomolením původního latinského názvu této statné rostliny. Slavný švédský přírodovědec Carl Linné, žijící v 18. století, tužebník zařadil mezi tavolníky, které nesou dodnes platné latinské jméno *Spiraea*, od nichž později odborníci tužebník oddělili jako samostatný rod.

Hodně hřejivých slunečních paprsků i do bronzova opálenou pokožku, a to nejen v době dovolených, dále plno životního optimismu a příjemných letních zážitků, samozřejmě také co nejvíce dobrého počtení, případně sluchu lahodící a ničím nerušený poslech na CD-ROMu upřímně přeje Váš

Zdeněk Sedláček

ZPRÁVY Z LORMU

Sbírku Červenobílé dny lze podpořit po celý rok!

Už podesáté mohli lidé podpořit hluchoslepé během celonárodní veřejné sbírky Červenobílé dny. Letos se do hlavní sbírkové akce, kterou tradičně na konci dubna pořádá o.s. LORM – Společnost pro hluchoslepé, zapojilo 270 dvojic studentů ve 36 městech České republiky. Prodejem červených srdíček – ořezávek vybrali dobrovolníci celkem 303 557 korun. Výtěžek se navýšil o dalších 27 176 korun, a to díky dárcovským SMS, příspěvkům od dárců zaslaných na sbírkové konto a výtěžku z doprovodné charitativní akce,

tzv. Červenobílé ochutnávky. Výtěžek na sbírkovém kontě se nyní blíží k částce 330 000 Kč.

Červenobílé dny však ještě nekončí, srdíčko si lze v průběhu roku stále zakoupit v jednom ze šesti poradenských center o.s. LORM v Praze, Liberci, Hradci Králové, Jindřichově Hradci, Brně a Ostravě. Veřejnost se navíc mohla zapojit do hravé fotosoutěže „Srdce na každém kroku“, která je určena právě pro všechny dárce a příznivce. Soutěžilo se o značkové fotoaparáty, které do soutěže věnovala společnost Canon CZ s.r.o. Až do konce května mohli všichni zájemci prostřednictvím online přihlášky poslat do soutěže jednu zajímavou fotku se sbírkovým srdíčkem. O výherci rozhoduje veřejné elektronické hlasování, které probíhá od 1. do 15. června 2012 na www.cervenobiledny.cz, tedy ve dnech uzávěrky tohoto čísla Doteků.

I letos byly sdružení LORM sníženy dotace MPSV na sociální služby, a proto sbírka hraje velmi důležitou roli ve financování projektů a služeb pro klienty o.s. LORM. Vážíme si sebemenšího příspěvku a každé dárcovské SMS, které nám umožní dál poskytovat služby. Hluchoslepí se s naší pomocí učí větší samostatnosti v prostorové orientaci a chůzi s červenobílou holí, jezdí s našimi traséry na běžkách nebo na tandemových kolech, soutěží ve sportovních disciplínách na Lormolympiádě a v umělecké soutěži o Cenu Hieronyma Lorma, ale bez pomoci našich průvodců, tlumočnicků a sociálních pracovníků mohou být o tyto možnosti ochuzeni. Sdružení LORM je přitom jediným registrovaným poskytovatelem sociálních služeb pro tuto cílovou skupinu u nás. A na jaké konkrétní akce se mohou hluchoslepí klienti ze sdružení LORM letos těšit? Na přelomu května a června se například vypravili se svými průvodci, tlumočnickými a traséry na týdenní pobyt na tandemových kolech v Mikulově, v červenci do Znojma na pobyt s výukou taktilního znakového jazyka a na podzim je čeká na konferenci ve Vyškově slavnostní ocenění vítězů 4. ročníku umělecké soutěže o Cenu Hieronyma Lorma.

Červenobílé dny je možné podpořit v průběhu celého roku, například zasláním dárcovské SMS ve tvaru DMS LORM na číslo 87 777 (cena jedné dárcovské SMS je 30 Kč,

o.s. LORM obdrží 27 korun). Pro příspěvky je také otevřeno sbírkové konto 43-8709380297/0100. Podrobné informace o sbírce včetně vyúčtování všech předchozích ročníků přináší stránky www.cervenobiledny.cz.

Jubilejní 10. ročník sbírky Červenobílé dny se konal díky laskavé podpoře našich partnerů, DĚKUJEME: První stavební obnova s.r.o., Toptrans a.s., Ardagh Group, MuchoGusto, OP TIGER, spol. s r.o., Screenet, s.r.o., Aukro s.r.o., Gzh s.r.o., ppm factum, Canon CZ s.r.o., Český rozhlas, Radio Čas, babyweb.cz, zijemenaplno.cz; sbírku dlouhodobě podporují herec Vladimír Javorský, grafička Irena Egerová a animátor Radim Ševčík.

*Petra Zimermanová
ředitelka o.s. LORM*

Okénko do Moravskoslezského kraje a Přerova

Milí čtenáři Doteků,

je to dlouho, co jsem vám naposled psala, co se u nás v Ostravě a okolí děje. Už je to skoro rok. Musím to rychle napravit, abyste si nemysleli, že tu snad spíme či nic neděláme. Ono se toho za tu dobu totiž událo mnoho!

Kde tedy začít? Snad tou nejdůležitější a nejstarší událostí – připojil se k nám Přerov. Každý víte, že jsme minulý rok museli z finančních důvodů uzavřít poradenské centrum v Přerově. Klienti z Olomouckého kraje nám však neosiřeli, podle dostupnosti jsme si je rozdělily s Helou Jelínkovou. Z Ostravy do Přerova to je kousek, tak tam od té doby dojíždím, pomáhám klientům s tím, co potřebují, učíme se taktilní znakový jazyk a scházíme se v Přerovance na klubech. Účast je vždy veliká. Sem tam nás navštíví i klienti z Brna a v budoucnu se snad přijedou podívat i klienti z Ostravska.

A aby těch velkých změn nebylo málo, ke konci roku jsme se dozvěděli smutnou zprávu, že se s naším ostravským poradenským centrem musíme stěhovat. Čas to byl

velmi nejistý, nevědělo se přesně kdy, nevědělo se kam. Už to vypadalo, že máme nové prostory, když se zas vlou-dila nějaká chybička. Ale jak se říká, kdo si počká, ten se dočká. Stačil pak jen jeden telefonát, jedna schůzka a už jsme podepisovali novou smlouvu. Pak už mě jen čekalo velké balení, přenášení tašek o ulici dál a zase vybalování. Naše nové poradenské centrum je sice menší, ale možná proto útulnější. A mnozí ocení, že má bezbariérový přístup, takže už nám skončilo trápení s mnoha schody do druhého patra. A kde to tedy sídlíme? Ve věžovém domě nedaleko ostravské radnice. A není to ledajaký dům. Je to nejvyšší budova v Ostravě, má dvacet jedna pater! Už když se stavěl, staří Ostravané upozorňovali, že to není dobrý nápad, že tam je nestabilní podloží. Po postavení se tam však lidé s radostí nastěhovali a užívali si výhledy po Ostravě. Jenže se brzy ukázalo, že staří Ostravané měli pravdu, dům se nakláněl, a to tak že i třeba sedačka se posunovala o několik centimetrů. Lidé se tedy museli odstěhovat, podzemní garáže zabetonovat, uzavřelo se 7 vrchních pater a zbytek se nechal pro kanceláře. A v té jedné kanceláři jsme teď i my. Snad jsem teď nikoho nevystrašila a neodradila od návštěvy u nás. Dům teď v klidu stojí, židle se nám neposunují. Však se přijedte přesvědčit!

Kromě těchto dvou velkých změn se u nás už naštěstí nic nezměnilo. Dennodenně navštěvuji klienty, pomáhám jim vyřizovat pomůcky, předčítám poštu, informuji o změnách v zákonech, doprovázím na úřady, k lékaři, na nákupy, učím taktilní znakový jazyk, Lormovu abecedu atd., atd., atd. Také se samozřejmě scházíme na klubech. Byli jsme se podívat v zoo na ostravské slůně Rashmi, povídali jsme si o cestě do Indie, navštívili výstavu o indiánech, vyráběli vánoční přání, prohlíželi si nové hmatové mapy Moravskoslezského kraje, učili se rozeznávat mince a bankovky a vyráběli velikonoční slepičky. Bylo toho prostě hodně, zato už aspoň víte, že se u nás opravdu nenudíme ani nelenošíme. A pokud jsem vás i přesto přese všechno nepřesvědčila, tak neváhejte a přijedte se přesvědčit na vlastní oči. My vás v Ostravě vždycky rádi uvidíme!

krásným naplněn, ať můžete i vy vyprávět, třeba právě do Doteků, co všechno jste zažili.

*Martina Kučerová
terénní sociální pracovnice*

Okénko do Brna

Opět zdravím z Brna všechny Lormáky a spřízněné duše našeho LORMu!

Jak zrekapitulovat v krátkosti vše, co se v Brně přihodilo v uplynulém půlroce? A že toho nebylo málo! Toho radostného i toho smutného... V lednu nás opustila dlouholetá klientka, pro mnohé kamarádka, paní Dana Kubišová, na kterou se nedá zapomenout pro její pozitivní myšlení, sílu a odvahu, s nimiž dokázala zvládat svůj přetěžký životní úděl. Myslím, že za všechny, kdo ji znali, mohu říci: „Dano, nezapomeneme!“

Na klubech, které jsme v Brně pořádali, jsme probrali změny v sociálních zákonech a ve financování kompenzačních pomůcek.

A abychom si zlepšili zimní náladu, vytvořili jsme v klubovně voňavé levandulové dekorace do bytu.

A je tu mrazivý únor a tradiční zimní pobyt na Kuklíku, kterého se z Brňanů zúčastnil pouze jeden klient, zato však možná budoucí filmová hvězda. Kuklík navštívili filmaři a natočili nějaké (kilo)metry filmu do připravovaného dokumentu o hluchoslepotě. A zde nás také nás dostihla další smutná zpráva, opustila nás dlouholetá příznivkyně a obětavá průvodkyně, studnice informací o historii, které nám s nadšením a fundovaně předávala na našich společných pobytech, paní Jiřinka Fučíková. Jiřinko, kdo Tě nahradí?

Také jsme alespoň v myšlenkách doprovodili na cestě poslední paní Věru Kessnerovou, naší dlouholetou členku, která stála u začátků organizace, po celý čas LORMu oddaná a věrná...

Máme tu březen a my jsme se v Brně s předstihem připravili na Velikonoce. Na klubu v poradenském centru jsme

v rámci arteterapie vytvářeli velikonoční prostírání, zelené a pestré, jako bychom chtěli přivolat jaro, které se dlouho rozmýšlelo, zda přijít a rozjasnit přírodu i naši náladu. V březnu jsme se z Brna vydali na klub do Přerova, dozvěděli jsme se něco o historii čaje, objevení jeho blahodárných účinků na organizmus, to vše završené ochutnávkou. A protože sluníčko už volalo po nějaké té vycházce, navštívili jsme výstavu zkamenělin Messel on Tour z lokality Messel v Hesensku. Výstava otevírá okno do dějin Země krátce po zániku dinosaurů, kteří vyhynuli před 65 miliony let. Lokalita v Messelu se nazývá paleontologické Pompeje.

„Březen za kamna vlezem, duben ještě tam budem.“ Letošní duben dával zpočátku této pranostice za pravdu, ale nás to neodradilo a vydali jsme se do Vyškova na výstavu „Život a dílo Hieronyma Lorma“, kterou někteří z nás již zhlédli vloni při vernisáži v Mikulově. Výlet pokračoval návštěvou zoo ve Vyškově. Počasí nám přálo, sluníčko svítilo a v příjemném prostředí krásně upraveného areálu jsme si prohlédli různé druhy zvířat. Na Babiččině dvorečku si někteří odvážlivci pohládili kozu a ovečku, nabízela se i kravka. Prošli jsme si Hanácký statek, nově postavený z tradičních materiálů (kotovice, dřevo a kámen). Měli to ti naši předci dobře promyšlené, vše má své místo, žádný nevyužitý prostor a nechybělo jim ani estetické cítění!

Před námi je léto, čas výletů, čas přátelských setkávání především na pobytech, čas sluníčka, pohody a já Vám k němu všem přeji, aby sluníčko zářilo nejen na obloze, ale především ve Vašich duších.

Z Brna Vás zdraví

*Helena Jelínková
terénní sociální pracovníce*

Vinařství a cykloturistika

Už jsem nějaký den doma a vzpomínka na příjemně prožitý pobyt a setkání s přáteli se vrací.

Při odpočinku mezi vinicemi jsem jako laický zahradník zkoumala, jak je vinná réva prořezaná, a to jsem praktkovala už i po návratu domů, no uvidíme, zda se dočkám i v našem kraji úrody... Narodila jsem se v Žatci, kde se pěstovalo hodně chmele, tudíž je to město s bohatou chmelařskou historií, pивní mok je zde velmi oblíbený. Už jako dítě jsem pomáhala na chmelnici, později při česání chmele a nakonec se mojí profesí stalo laborování chmele a piva.

Vděčím manželovi (svému trasérovi), že obětoval dovolenou v kraji, kde je často pracovně, abych se svým vodícím psem poznala i já vinařské centrum a jeho okolí s vápencovitými svahy Pálavy – a nejlépe ze sedla tandemu. Do malebného městečka Mikulov, kde se narodil a žil Hieronymus Lorm, nás přijela početná skupina 18 klientů o.s. LORM se svými průvodci. Celý týden o nás bylo postaráno vstřícným personálem Hotelu Eliška, který se nachází pár metrů od centra, kde právě probíhaly Mikulovské slavnosti. Ještě tentýž večer jsme využili Muzejní noci a navštívili prostory zámku. První dny s traséry nás na tandemech jelo sedm – kolem malebných rybníků do Lednice, do Valtic, kde kopcovitá krajina mezi vinicemi donutila nejen mne slézt ze sedla, jelikož kondice nebyla zpočátku stoprocentní. Někteří z nás odpoledne zvolili kratší cyklotrasy nebo pěší turistiku a přidali se ke skupině, která si prohlížela historické náměstí včetně církevních památek, památek židovské komunity a rarity vinařského muzea – obřího sudu. Bylo opravdu na co se dívat, co si osahat, případně i ochutnat, a to díky popisu a pomoci především našich průvodců. Výhodou tohoto pobytu bylo, že si každý mohl individuálně zvolit poznávací trasu a se svým průvodcem projít jeskyni v přírodní rezervaci Na Tuoldu či hornaté dominanty Mikulova a jeho

okolí. Na tandemech jsme si užívali jízdy na upravených cyklostezkách a vinařských okruzích, kde jsme se potkávali pouze s čápy, zajíci a srnkami, a to v okolí vesnic Sedlec, Nový Přerov, Novosedly, Březí, Brod nad Dyjí, Dolní a Horní Věstonice, Dolní Dunajovice, Pasohlávky, Pavlov, Klentnice a mnozí zajeli až za hranici s Rakouskem.

Počasí nám přálo, domů jsme přijeli nepolámaní, krásně opálení, příjemně unavení a s nadějí, že se vše bude opakovat i příští rok. Poděkování patří o.s. LORM, všem průvodcům a hlavně našim sponzorům, že jsme mohli prožít báječný cykloturistický týden!

Dagmar Prošková

Mikulovem kolmo i pěšky

Turisticko-tandemový pobyt v Mikulově uběhl tak rychle, že mám pocit, jako by to byl jen sen... Ale namožené svaly na lýtkách a od kola otlačená sedací část těla mi říkají, že to byla skutečnost. Dopoledne jsme s mojí trasérkou Zdenou jezdily po mírně zvlněné rovině – tak těm kopcům říkal náš předseda Pavel – po cyklistických trasách lemovaných vinohrady, lány polí s kukuřicí, obilím, okurkami a kvetoucími loukami. Sluníčko hrálo, vítr foukal a občasná deštivá přeháňka z nás smyla prach. Naše kolo bylo líné a nechtělo jezdit rychle, musely jsme šlapat nejen do kopce, ale i z kopce, a tak jsme byly neustále pozadu... Ale do Lednice i do Valtic jsme dojely, taky do Jáňova dvora v Novém Přerově, tam je kozí farma. Potom jsme jezdily kratší trasy, ty kopečky mi dávaly pěkně zabrat, teď si ale říkám, že to nebylo tak hrozné a že to bylo fajn.

Odpoledne jsme se vydávaly na prohlídku historických památek ve městě, kterých je tam spousta – prošly jsme si židovskou čtvrtí, prohlédly si židovský hřbitov, kde je asi 4000 náhrobků, poseděly v cukrárně na Lormově náměstí, v pravoslavném kostele se mi líbila velká křtitelnice a malby na zdech, poslechly si přednášku. Strmou cestou jsme se vydrápaly na Svatý kopeček, kde je kostelík, poslední

metry na vrchol jsem byla postrkována a přetahována přes balvany a kořeny stromů. Po chvilce odpočinku a načerpání nových sil jsme spolu s ostatními šupajdili zkratkou dolů, zase přes kameny a výmoly, ale dolů se šlo líp. Na Kozí hrádek vedla pohodlná upravená cesta s pěknými zákoutími plnými šeráků a laviček. Do jeskyní Na Turoldu jsem si netroufla, a tak jsme si se Zdenou prošly naučnou stezku v této chráněné krajinné oblasti. V mikulovském zámku jsem si mohla osahat některé vystavené exponáty, např. skříně, komody, nádherně zdobené šperkovnice se spoustou šuplíků a šuplíčků na šperky, stůl zdobený intarzií, vyřezávané hodiny, rohová kachlová kamna atd. Proškovi nás autem vzali na výlet na Pálavu, z Klentnice jsme chtěli dojít k hradu Děvín, cesta ale byla dost náročná a slunce do nás pražilo, tak jsme došli kousek pod hrad, a protože nás tlačil čas, museli jsme další postup zrušit – zjistili jsme, že k hradu vede zkratka, tak snad někdy příště to vyjde.

Večery jsme společně trávili ve městě na zahrádce u dobrého vínka a mně po něm tak jiskřilo v očích, až jsem si myslela, že se mi vrací zrak – nevrátil, škoda, ale v uších mi pořád zní písnička *Morava je krásná zem osázená vinohradem...*

Jaroslava Žáková

Mikulov z tandemu

V pátek 25. května přijeli Lormáci do Mikulova do Hotelu Eliška. Vedoucí pobytu Martina Kučerová nás po večeři pozvala do klubovny, kde jsme se vzájemně představili, seznámili a vyslechli si program následujícího týdne. Martina bezvadně využila nabídky města k Muzejní noci a víkendovým oslavám. Zámek byl otevřený dlouho do noci, takže nás převážná většina vyrazila na jeho prohlídku. Já měl za průvodkyni a tandemovou vodičku Petru Zimermanovou.

Přidali jsme se k jedné skupince našich a směrem na zámek potkali 2 vojáky římské legie, kteří nám ochotně zapózovali, nechali nás prohlídnout zbroj, zbraně a ještě

nám vše vysvětlili a vstřícně odpovídali na naše dotazy. Jejich brnění vážilo kolem 10 kg, rovněž meč a štít nebyly z nejlehčích, suknice končila v půli stehem a celý oděv byl korunován dobovými botami z přezek... Zámek byl jedním slovem úžasný! Vše měli přehledně rozděleno, spoustu jsme si mohli osahat – nábytek, oděvy, obrazy, ptactvo, dokonce i živého raroha! Celé město žilo naplno, nic takového jsem dosud nepoznal.

Na kolo jsem se moc těšil, s Petrou se mi jezdí báječně, byli jsme dokonale sehraná dvojice už z loňské Břeclavi. Naše paní ředitelka je také náruživou fotografkou, takže jsme často vyjížděli poslední a cestou hodně stavěli, aby jí neunikl žádný záběr, pak jsme trochu víc šlápli do pedálů, abychom dojeli ostatní. Ale nešlo o žádné závody, naopak, radovali jsme se z pohybu, z krásy kolem nás, z party lidí, která si umí pomoci, když někdo píchne duši nebo třeba přetrhne řetěz. Věřte mi, prohánět se po Moravě je krásné! Cestou nás masíroval vítr, chvíli chladný, chvíli teplý, dokonce i horký.

Možná by se někdo zeptal, co z toho vlastně mají lidé, kteří na cestu a okolí nevidí? Já odpovídám: nádherný prožitek – Petra mi vše dopodrobna popisuje: krajinu, ten vítr, ptáky, rybníky, stromy a vlaky, žáby a zpěv tisíců špačků... Všechno to vnímáte, ale v plné síle vám to dojde až po návratu domů, celá ta krása! A nějakému tomu kopci, který vás občas potrápil, se už jen zasmějete...

Zdena s Jarkou prý jezdily pouze a jen z kopce, jak se nám chlubily, ovšem takovou cestu jsme my s Petrou hledali marně. Přesto jsme projeli celý Mikulov s jeho nevšedním úchvatným okolím a denně jsme nacházeli jen radost, doplněnou slastnou únavou a po důkladné večerní sprše hlubokým spánkem. Málem bych zapomněl – 2 x jsme píchli, ale oba Pavlové nám rytířsky přispěchali na pomoc a o vše se postarali. Ještě jednou mockrát děkujeme, parťáci! Potkal jsem znovu své milé přátele Lormáky a za rok se s vámi se všemi zase těším NA SHLEDANOU!

Milan Koklar

Můj pobyt v Mikulově

Na pobytu v Mikulově jsem byl jako pěší turista. Mikulov má historické památky i zajímavé okolí.

Z historických památek jsme jeden den navštívili zámek a botanickou a růžovou zahradu. Na zámku jsme si prohlíželi obrazy, porcelán, talíře, mísy, staré skříně, lustry, kamna. Byli jsme v knihovně, která má 10 tisíc knih a je zde socha kardinála Dietrichsteina. Ve sklepě jsou sudy, známý obří sud, lisy na víno, kostry a mince. V zahradě jsou levandule, pivoňka lékařská a jiné byliny. Další den jsme byli na Svatém kopečku. To je významná dominanta nad Mikulovem. Šli jsme poutní cestou se 14 zastaveními. Nahoře je zvonice a kostel sv. Šebestiána a dále menší kaple sv. Rosálie a kaple sv. Barbory. Na konci cesty je v lese kaple Božího hrobu. Některé sochy jsme si mohli osahat. Navštívili jsme také věž na Kozím vrchu. Je to pozdně gotická dělostřelecká věž. Cesta nahoru byla nerovná a pro mne namáhavá. Jiný den jsme šli kolem kostela sv. Václava, prošli jsme židovskou čtvrt a židovský hřbitov. Židovský hřbitov má hodně náhrobků a místo květin se pokládají na náhrobek kamínky. Navštívili jsme také Dietrichsteinskou hrobku.

Na Lormově náměstí jsme se fotografovali u jeho busty a poseděli v cukrárně.

Do okolí Mikulova jsme udělali čtyři výlety: autobusem jsme jeli do Nového Přerova na ekofarmu. Hladil jsem velkého berana. Další den jsme jeli do Dolních Věstonic na úpatí Pavlovských vrchů. Obec leží na staré obchodní cestě z Rakouska na Moravu. Od pravěku jsou zde archeologické nálezy z doby lovců mamutů (stáří asi 30–25 tisíc let). Byli jsme v archeologickém muzeu. Jedním z nejvýznamnějších archeologických nálezů je soška Věstonická venuše, objevená roku 1925. Navštívili jsme starý lom na vápenec a jeskyni Na Tuoldu. Jeskyně se nachází v přírodní rezervaci a vytváří systém chodeb, síní a dómů. První zmínky o jeskyni Na Tuoldu pochází již z roku 1669, avšak jeskyně byla později zničena těžbou vápence. Patra tvoří holé puklinovité chodby mezi mohutnými skalními bloky. Střední

patro má prostornější síně s tvary charakteru korálových útesů a množství dutin, které jako kamenná pěna přechází do hráškovité krápníkové výzdoby. U nás se vyskytuje vzácně. V hloubce 37 m se nachází Jezerní dóm s 8 m hlubokým jezerem. V jeskyni žijí netopýři. Návštěva jeskyně byla pro mne namáhavá, ale líbila se mi. Byla zde hodná paní průvodkyně. Čekala vždy na nás, až vystoupáme všechny schody, a nechala nás na některé kameny sahat. Poslední odpoledne jsme jeli autobusem do Březí. V kostele je největší lustr v České republice. Pak vlakem do Mikulova a do hotelu. Počasí bylo hezké. Pobyt se mi moc líbil.

Jan Kessner

Týden v Mikulově

Po příjezdu do Hotelu Eliška v Mikulově nás u recepcie čekala vedoucí cykloturistického a turistického pobytu Martina Kučerová z o.s. LORM – oblastní pracovnice z Ostravy, která nám předala klíče od pokojů. Následovalo ubytování ve dvoulůžkových pokojích se sociálním zařízením, telefonem a televizí. Po večeři nás v salonku oficiálně přivítala vedoucí tohoto pobytu a popřála pěkné počasí a dobrou pohodu. Pak následovalo vzájemné seznámení účastníků. V Mikulově tento večer probíhala Muzejní noc, a tak toho někteří využili k prohlídce výstavy ve zdejším zámku, jiní si poslechli cimbálovku na náměstí. Denní program začínal ranní rozcvičkou v 8 hodin, po ní následovala snídaně. Dopolední program začínal v 9.30 a oběd ve 12.30. Pak byl odpočinek a odpolední program ve 14.30 nebo v 15 hodin. Večeře byla v 17.30 a v 19.00 byl večerní program. Nejprve seznámení s programem na příští den a pak nám paní Helena Jelínková přečetla něco z historie Mikulova a jeho okolí. Pak se někteří účastníci vrátili do dětských let a zahráli si hru „Člověče, nezlob se“. Program byl bohatý a každý si mohl vybrat podle vlastního zájmu. Mikulov se nachází na jižní Moravě v příhraničním pásmu a vinařské oblasti s krásným okolím. Nepřehlédnutelnou dominantou města Mikulova je zdejší zámek, kostel sv.

Václava, kostel sv. Jana Křtitele, pravoslavný chrám sv. Mikuláše, Dietrichsteinská hrobka, židovský hřbitov s obřadní síní, křížová cesta na Svatém kopečku, Kozí hrádek, jeskyně Na Turoldu. V blízkém okolí se nachází Dolní Věstonice, Novomlýnské nádrže, Diváky, Pasohlávky – rekreační oblast.

V tuto dobu probíhaly slavnosti Mikulova, a tak jsme se podívali na dětský krojový taneček, pak se na pódiu střídaly další dětské soubory, pěvecké, taneční, hudební a jiné. Tento pořad obohatily svým vystoupením také mažoretky. Cestou na náměstí jsme si prohlédli nabízené zboží stánkařů, potřeby pro domácnost, sklo, porcelán, bižuterii a další výrobky. Nechyběla ani možnost ochutnat různé druhy vína. Cestou jsme potkali šermíře, a tak si někteří osahali jejich oblečení, helmu a potěžkali jejich výzbroj. Navštívili jsme Kozí hrádek, kostel sv. Václava, kostel sv. Jana Křtitele a pravoslavný chrám sv. Mikuláše. Prohlédli si židovský hřbitov s přilehlou obřadní síní. Zašli jsme také na Svatý kopeček, kde je křížová cesta. Autobusem jsme jeli do Dolních Věstonic a navštívili zdejší archeologické muzeum, kde jsou vystaveny různé předměty z vykopávek a také známá Věstonická venuše. Pak jsme se prošli po hrázi střední nádrže Novomlýnských nádrží. Někteří účastníci si zajeli do Valtic a prohlédli si zámecký areál. Zajeli jsme si také na ekofarmu Jáňův dvůr v Novém Přerově, kde nás paní majitelka seznámila s chovem a provozem farmy. Protože farma provozuje také restauraci, na dvoře jsme si pochutnali na domácích koláčích a dobré kávě. Poslední den jsme se při procházce podívali do jeskyně Na Turoldu a prošli naučnou stezkou.

A protože všechno jednou končí, zhodnotili jsme tento pobyt jako velmi hezký a poučný, i díky pěknému počasí. Za tak krásný pobyt patří poděkování všem, kteří ho organizovali, zvláště vedoucí Martině Kučerové a také obětavým průvodcům. Pobytu se zúčastnilo 37 osob. Martina Kučerová projevila radost nad spokojeností účastníků.

Závěrem se o slovo přihlásila ředitelka LORMu a vyzvala účastníky, aby napsali články pro Doteky a zapojili se do literární a výtvarné soutěže Hieronyma Lorma.

Já a včely

Před dvaceti čtyřmi lety jsem poprvé přišel do styku s včelařem. Moc jsem o včelách nevěděl. Snad jen to, že létají z květu na květ a v úle to zpracovávají na med, také to, že někdy píchnou člověka žihadlem, což je nepříjemné, bodnutí pálí a vznikne otok. Nejvíce bolestivá místa jsou na hlavě. Ale zpět ke mně. Nejdříve jsem práci včelaře pozoroval s odstupem. Byl jsem zvědavý, jak to vypadá v úlu a co tam včely dělají. Přišlo jaro, to období je nejkrásnější pro zahrádkáře, milence, zvířata, která se těší na louky, volnost pohybu, sluníčko. Včelařům začíná práce. Vyčistit úly po zimě a po pomrzlých včelkách. Matka začne klást, včelaři vyjmou pár starých rámečků a dají nové mezistěny, kde mladé včelky postaví buňky. Matka pak do nich klade vajíčka. Samozřejmě můj popis je hodně stručný, kdo se více zajímá o včely, může využít různé příručky, knihy, časopis „Včelař“. Nejlepším rádčem je samozřejmě zkušený včelař. Každá sezona je jiná. Vše rozkvetne a včelky mohou létat. Někdy je hojná pastva pro včely, ale stává se, že přijde mráz a květy umrznou či dlouhodoběji prší, jsou sucha, ale i velká vedra nejsou pro včely dobrá. Prostě, kolem včel jsou stále starosti. Také včely v úle se musí kontrolovat, aby neuletěly s novou matkou. Když toto vše děláte, zjistíte, co jsou včely za stvoření, jaká kouzla dělají a stavějí. Oblíbíte si je. A to i přesto, že píchají. Každou sezonu schytám takových padesát žihadel. Přiznávám, že si taky zanádvám. Jakmile včelky začnou létat na květy, jejich žihadla jsou bolestivější. A takové čtyři dny trvá, než bodnutí odezní. Stalo se mi, že jsem měl prasklou holínku, úl otevřený, kolem mne bzulo tisíce včel a já cítil, jak mi lezou po holé noze nahoru do rozkroku. To pak začíná divadlo! Nevíte, co dřív, jestli utéct, zamáčknou je? Ale to vás určitě bodnou. Hlavně to chce klid, napanikařit. Samozřejmě příběhů se včelami je spousta, žihadel též. Když vše vydržíte, odměnou vám je, že si líznete výborného sladkého medu, který nám též pomáhá při nemocech. Lidé mají rádi med, ale včel se bojí. Já ty včelíčky obdivuji, pro tu jejich pracovitost, každá ví,

co má dělat. Ale také se najde včelka, která se ulejí, jestli ji za to potrestají, to nevím. Mějte včelky rádi jako já!

Milan Koklar

Autolektor a já

Milí přátelé,

chtěla bych se s vámi podělit o zkušenosti s využitím čtecího zařízení Autolektor. Pro mě je to velká pomoc při čtení a musím říci, že ji denně využívám. Autolektor mi přečte Otrokovické noviny, pozvánky, úřední dopisy, výpisy z účtu (ty čte po sloupcích), některé letáky a nesmím zapomenout na informace zaslané LORMem. Další možnost je čtení knih. U velkých formátů podpírá knihu ve vodorovné poloze přídatná plošina. Podmínkou, aby Autolektor dobře četl, je kvalitní tisk. Ručně psané texty, například dopisy, ještě přečíst neumí. Čtečka má velmi jednoduché ovládání tlačítka označenými Braillovým písmem včetně hlasového výstupu, který mě při používání naviguje. Čte příjemným hlasem, mohu nastavit hlasitost i rychlost čtení, které lze navolit po jednotlivých písmenech, slovech, větách a odstavcích. Mohu se vracet v textu, přeskakovat stránky. Čtený text mohu v zařízení uložit pro další použití, vypálit jej na CD-ROM nebo stáhnout na flešku (velkokapacitní paměťové zařízení). Přístroj pracuje samostatně a nemusí být připojen k počítači. Výhodou je možnost připojení klávesnice i monitoru. Jako jedinou nevýhodu bych uvedla větší váhu zařízení – 5 kg a velikost – 46 x 28 cm. Pokud má přístroj stálé místo, nevadí, ale já ho musím před použitím přemístit, abych k němu měla pohodlný přístup.

Co říci závěrem? Čtečku Autolektor bych doporučila těm z vás, kteří z různých důvodů nemáte počítač a jste odkázáni na předčítání tiskovin druhou osobou.

Já jsem s Autolektorem velmi spokojená a díky němu i samostatnější a nezávislejší.

Se srdečným pozdravem z Otrokovic

Zdeňka Hrtúsová

Na klubu ve městě chmelu

V rámci klubových akcí jsme navštívili v červenci město Žatec. Naše skupinka odjela autobusem přímo do Žatce, kde na nás čekal odborný průvodce v podobě Dáši Proškové. A začalo vzdělávání. Nejdříve historie města. Procházeli jsme náměstím kolem radnice, u které je nejmenší chmelnička na světě ohrazena plotem, a osahali jsme, jak vypadá chmel. Uprostřed náměstí je morový sloup, vedle kterého je na zemi umístěna deska označující hrob nejstaršího pivaře v Žatci – Lojzy Lupulína, kde je rovněž zobrazen pivní účet se sedmi vrypy. Na náměstí stojí tzv. Hošťálkův dům patřící jednomu z pánů popravených na Staroměstském náměstí po bitvě na Bílé hoře. Dům je hojně využíván zahraničními filmovými štáby (Červený Bedrník) nebo seriály (Nemocnice na kraji města, Náměstíčko). Kolem opravené židovské synagogy jsme zamířili do nově otevřené klášterní zahrady s bylinkovými záhony, sazeničkami chmele a ptačími voliéry. Po obědě nás Dáša vedla k chloubě města – ke Chmelovému chrámu, jehož součástí je Chmelový orloj, světový unikát postavený z prostředků EU v roce 2010. Hodinový kotouč je orámován dvanácti měsíci znázorňujícími celoroční práci okolo chmele. Každou hodinu zaklinká kostlivec a místo apoštolů vycházejí mariánské karty s chmelovými šiškami. Nad orlojem je znázorněno pivařské nebe, kde si pivaři při každém zaklinkání zvonečku připíjí. Poblíž je Chmelový maják s vyhlídkou na město, vysoký 40 m. Ve městě je také zajímavé chmelařské muzeum, umístěné v bývalých skladech chmele. Po prohlídce nás Dáša pozvala domů, kde měla přichystáno bohaté pohoštění, a její vodící pes Assim nás s radostí vítal. Po příjemném odpočinku a dlouhém povídání jsme se vydali zpátky domů. Byl to krásně prožitý den, i když bylo velké horko! Jarka Žáková si na památku odvezla domů krásný chmelový věnec, který jí zhotovila Dáša a který je dosud ozdobou jejího bytu a předmětem obdivu návštěv.

Stáňa Kníchalová

za vydatné pomoci Dáši Proškové a Jarky Žákové

Na klubu s archeologem

Dne 21. března za námi do klubovny v Jindřichově Hradci přišel pan Burian, archeolog muzea tamtéž. Zabývá se zejména středověkem. Přinesl nám na ohmatání keramické nádoby, ostruhu koně a dvě dělostřelecké koule – jedna byla železná o průměru asi pět centimetrů a druhá mosazná o průměru asi deset centimetrů. Z jeho povídání mne zaujalo, že Jindřichův Hradec nebyl nikdy dobit, ačkoliv se o to pokoušeli husité i Švédové. Vyprávění pana Buriana bylo tak zajímavé, že když viděl naše nadšení a přesto, že je časově velmi vytížen, přislíbil nám procházku městem včetně odborného výkladu. Už teď se těším na další setkání s ním!

Milan Koklar

PŘÍBĚH

Kam dosáhne odvaha

V třebíčské porodnici se 26. července 2011 narodil Adam Hladík. Váha 3,5 kg a 51 cm – pěkně urostlý chasníček. Jeho prvním křiknutím se naplnilo čekání rodičů Renaty a Josefa. Čekání z více příčin s prvky napětí, dá se říci i dramatické. Třiaadvacetiletá matka od dětství na pravé oko nevidomá zcela, levým rozpoznávající pouze obrysy předmětů či objektů a rozlišující světlo a tmu, na pravé ucho neslyšící, na levém odkázaná na zprostředkování okolních zvuků naslouchadlem. Čtyřicetiletý otec nevidomý.

A dnes už kdekdo ví, že genetické dědictví po takových rodičích rozhodně nelze podceňovat...

Ani jsem nebrečela

Schopnost poprat se se životem bez velkých gest a hlučných slov nikde nerozdávají. Ta se pěstuje, trénuje – a často to bolí. Hodně bolí.

„Už jako roční holka jsem zůstala u babičky a dědečka.

Ani jsem nebrečela, byli to oni, kdo se mnou odmalička jezdil po doktorech. Jako rodiče jsem brala spíš babičku a dědu.“

Renatě Jastrzembské naděloval osud už do dětské peřinky: v prvních měsících života její organismus produkoval volný vápník v takovém množství, že působil nesouměrný vývoj kostí obličeje, navíc negativně ovlivňoval dráhy nervového systému sluchu a zraku. Musela si zvykat na skutečnost, že je jiná než ostatní děti.

A vyrůstat s tím, což bývalo někdy těžké.

Znamenalo to taky „ochutnat“ dětskou šikanu ve škole a později i neomalenost těch dávno odrostlých. „Dětské poštučování se měnilo v tlučení a týrání,“ říká bez zloby paní Renata. A zkušenosti s dospělými? „Pořád si zakrývat obličej není možné. Když jdu po ulici, reakce nevidím, ale často je zaslechnu...“

Škol vystřídala několik. Začala v rodném Českém Těšíně a pokračovala v internátní speciální škole v Opavě, kterou ale musela opustit, protože nebyla určená pro výuku žáků s kombinací zrakové a sluchové vady. Pátý až devátý ročník absolvovala ve „speciálce“ v Moravské Třebové. Tam devítiletku dokončila a udělala přijímací zkoušku na obor cukrářka. Jenže tehdy uplatnila rodičovská práva maminka a zasáhla. „Povolání cukrářky se jí nelíbilo, takže jsem začala docházet do církevní školy v Českém Těšíně.“

Rok tam byla takřikajíc k ruce řádovým sestrám – než se ozval Štěpán Axman.

Člověk, jenž vymyslel a stvořil Mezinárodní centrum Axmanovy techniky modelování. Od roku 1995 vede sdružení s lehce ironickým názvem Slepýši. Mladí lidé se zrakovým handicapem se u něj učí zvládat techniku hmatového modelování; absolventi potom nacházejí uplatnění jako výtvarníci, ale také lektoři výchovně vzdělávacích programů.

Renata se s Axmanem poprvé setkala v opavské škole; zaujalo ho pár šikovných dětí. „Dělali jsme na základní škole v Opavě pro zrakově postižené vzdělávací program, kde jsme je seznamovali s naším programem modelování. Upoutalo mě, že i když měla hendikepů víc, projevovala

do všeho chuť. Rozhodně nebyla zatrpklá, a to se mi na ní líbilo,” říká Štěpán Axman.

O pár let později si na tu dívku vzpomněl...

„Zajímalo mě, jestli – co se týká hlíny – se něco změnilo, protože tehdy jí to šlo. U těchto dětí je těžké odhadnout, zda se jedná o zájem dlouhodobý, a chtěl jsem proto vědět, co se s ní a kolem ní děje dál. Nabídl jsem jí, jestli u nás nechce studovat.“

Byl tu však problém i pro kuráž už slečny: vzdálenost mezi severní Moravou a Vysočinou. Řešení našli babička s dědečkem: přestěhovali se do Rouchovan u Třebíče. Co by prarodiče neudělali pro budoucnost své vnučky?!

Centrum v Tasově se pro ni otevřelo v roce 2005. Bydlela v internátě, na víkendy dojížděla do nového domova v Rouchovanech.

„Dělala jsem hlavy, sousoší, obličej, nádoby...,” vzpomíná paní Renata. Všechno těžené z hmatové zkušenosti, paměti rukou, bez možnosti kontroly zrakem. Pro člověka z ulice obtížně představitelné – natož zvládnutelné.

V Tasově zůstala i po absolvování studia. Získala statut zaměstnance a v rámci projektu „Hele lidi“ objížděla základní a mateřské školy v okolí s výchovně vzdělávacím programem volnočasových aktivit jako živý příklad toho, co dokáže člověk i s těžkým postižením.

„To, čeho se účastnila Renata, jsou programy představující techniku, kterou u nás učíme,” vysvětluje zaměření centra Axman. „Kdo opravdu chce, může se hlíně věnovat profesionálně. Nabízíme už tři studijní obory. První je řemeslník Axmanovy techniky modelování, druhý učitel a letos od září přidáváme výtvarník.“

„Program pro děti mě těšil,” vyznává Renata – a dodává, že tuhle činnost si užívala do svých jedenadvaceti, kdy do jejího života vstoupil Josef.

Setkání na internetu

Oba si tykají s počítačem s braillovým řádkem a hlasovým výstupem, používají elektronickou poštu.

„Dala nás dohromady naše společná kamarádka prostřednictvím Skype,” upřesňuje Josef Hladík. „Měli jsme

konferenční hovor, kamarádka se v jednu chvíli odpojila...“

Ti dva si brzy uvědomili, že nikoho dalšího vlastně nepotřebují – a nejen k povídání na dálku: domluvili si rande v Třebíči. Josef se dostavil se svým vodícím psem, a když se fenka nechala od Renaty podrbat na bříšku, byla vzájemná důvěra stvrzena.

„Po půl roce mě požádal o ruku a vzali jsme se.“

Sdělení jako tisíce podobných – kdyby se nejednalo o pár, jehož těžkosti spolužití byly víc než předvídatelné.

Jednu jistotu jako vklad do manželství měli: byt ve Velkém Meziříčí. Josef jej získal již dřív od města; nevidomý masér, kterého o zrak připravila progresivní Retinitis pigmentosa, zbavuje v městském Domě zdraví už osmnáct let své klienty bolesti. Zabydleli se – a Renta brzy po svatbě otěhotněla.

Potomka si oba přáli, ale až po absolvování genetických testů. Svěřili tu novinku nejbližším – a z rodinného prostředí jednadvacetileté těhulky se ozvaly tamtamy a důrazně doporučovaly, ať si TO rozhodně a hned nechá vzít!

„My jsme o interrupci vůbec neuvažovali. Oba jsme věřící a řekli jsme si, že dítě přijmeme takové, jaké přijde,“ říká mladičká maminka.

Těhotenství zvládala bez komplikací. Čekatelka mateřství byla neustále v pohybu, než nastoupila do porodnice, dojížděla do Tasova za prací. Rodila císařským řezem za manželovy přítomnosti. A Josef si jako první směl synka pochovat. „Mně ho dali jen pohládit,“ stýskne i s odstupem času Renata – a dozná, že když jí sestry vložily Adámka prvně do náruče, dopřála si slzy štěstí. Napětí zmizelo. Vnucovalo se, vracelo, ač dodatečné kontroly ultrazvukem slibovaly, že plod se vyvíjí normálně. Taky poporodní vyšetření je nadějeplné.

Příbuzenstvu brzy otrnulo. Pro změnu přetřásá, že starat se o miminko bude nad síly rodičů s takovým postižením.

Ti zůstávají s vyhlídkami střízlivě při zemi. Zatím všechno zvládají společně včetně koupání, přebalování, vaření, žehlení... Renata si poradila dokonce pár dnů sama, když Josef

byl v nemocnici. To platí i o úklidu bytu – je „věcí cti“ hospodyně, aby domácnost obstarala vlastními silami. Dojíždí k nim sociální pracovnice LORMu, jistě by pomohla, kdyby ji o pomoc požádala, ale přijímá asistenci jen při nákupu – od profesionální asistentky nebo od své babičky.

A návrat k práci s hlínou? Někdy – třeba i v budoucnosti za současné situace obtížně dohlédnutelné...?

„Teď má samozřejmě jiné povinnosti, ale byla by to škoda, kdyby se k ní nevrátila,“ má jasno Štěpán Axman. „Šlo jí to, naučila se tady spoustu věcí. Dnes o ní mohu říci, že co se týká hlíny, je profesionál v tom nejlepším smyslu slova. Renču znám vlastně odmalička hodně zblízka. Vždycky to byla holka zdravě sebevědomá, ctižádostivá, což je dobře, protože jen takoví se dokáží prosadit.“

Na otázku, co pro ni znamená narození dítěte jako pro ženu, odpověděla Renata Hladíková po kratičkém rozmýšlení. „To nejúžasnější, co mě mohlo potkat. Splnění životního snu.“

Potom maličko zadržla – snad ohromená vlastní opovázlivostí – a dodala: „Kdyby to bylo možné, přáli bychom si k Adámkovi holčičku...“

Příliš odvážné? Kdo si troufne posoudit?!

Jan Nouza

PRÁVNÍ PORADNA

První sociální karty se objeví na úřadech práce na konci června

V polovině letošního roku dojde k zásadní změně vyplácení většiny sociálních dávek. Na začátku července začnou úřady práce vydávat karty sociálních systémů, tzv. sKarty, na které budou občané přijímat všechny dávky s výjimkou důchodů a nemocenské. Pro příjemce důchodů a nemocenské se tedy nic nezmění v dosavadním vyplácení dávek. Do konce roku Česká spořitelna, která na projektu spolupracuje s Ministerstvem práce a sociálních věcí, postupně dodá na úřady práce zhruba 850 tisíc sKaret. Jejich smyslem je podle ministerstva zefektivnění systému a významné snížení nákladů spojených s vyplácením dávek.

Jaké sociální dávky se budou přes sKarty vyplácet?

Pomocí sKarty budou jejich držitelé přijímat všechny nepojistné sociální dávky a dávky z oblasti státní politiky zaměstnanosti, tedy například přídavky na děti, rodičovské příspěvky, příspěvky na bydlení, dávky hmotné nouze nebo bude prostřednictvím sKarty vyplácena například podpora zdravotně postiženým.

Kdy a kdo začne sKarty vydávat?

Sociální karty, tzv. sKarty začnou postupně vydávat všechny úřady práce po celé ČR od července letošního roku.

Jak se dozvím, kdy přesně a kde si mám kartu vyzvednout?

Příslušné úřady práce budou příjemce dávky informovat, kdy si má kartu na úřadě vyzvednout. Do té doby tedy nemusí příjemce dávky podnikat žádné kroky. Pokud ho

úřad práce nevyzve k převzetí karty, bude sociální dávky dostávat stejným způsobem jako dosud.

Jak se pomocí karty dostanu k sociální dávce? Kolik bude karta stát?

Pro příslušnou dávku nebudou muset držitelé karet docházet osobně na úřad. Dávky jim budou vypláceny prostřednictvím karty. S sKartou bude možné platit v obchodech, vybrat si hotovost z bankomatu nebo si poslat bezhotovostně peníze na účet. Karta i vedení účtu bude zdarma. Bez poplatku bude také jeden bezhotovostní převod na jiný účet nebo jeden výběr z bankomatu České spořitelny pro každou dávku v měsíci. Zdarma si také bude moci každý držitel karty v bankomatu České spořitelny zjistit zůstatek na účtu.

Zdroj: <http://www.skontakt.cz/>

Příspěvek na mobilitu také pro osoby v pobytových zařízeních?

V nedávné době se uskutečnilo jednání Národní rady osob se zdravotním postižením s ministrem práce a sociálních věcí Jaromírem Drábkem ohledně **možnosti čerpání příspěvku na mobilitu osobami v pobytových sociálních službách**. O této diskriminační problematice jednala počátkem roku 2012 Liga vozíčkářů také s Kanceláří veřejného ochránce práv.

Zákon č. 329/2011 Sb., o dávkách osobám se zdravotním postižením, který je účinný od 1. 1. 2012, **totiž čerpání příspěvku na mobilitu neumožňuje osobám, kterým jsou poskytovány pobytové sociální služby podle zákona o sociálních službách v domově pro osoby se zdravotním postižením, v domově pro seniory, v domově se zvláštním režimem nebo ve zdravotnickém zařízení ústavní péče.**

Na základě dohody ministra a NRZP bylo rozhodnuto, že obyvatelé výše uvedených zařízení budou moci požádat

o příspěvek na mobilitu. Zákonem zřejmě nebude určen minimální počet jízd v měsíci, ale formulace bude zřejmě taková, že úřad práce může poskytnout příspěvek na mobilitu osobám, kterým jsou poskytovány výše uvedené pobytové sociální služby, a to ve zřeteli hodných případech. To znamená, že každou žádost úřad práce individuálně posoudí.

Novela zákona č. 329/2011 Sb., k této problematice, je v současné chvíli v přípravné fázi.

Zdroj: <http://vozickar.com>, 6. 4. 2012

ZDRAVÍ

Hurlerův syndrom

V tomto čísle Doteků vás seznámíme s Hurlerovým syndromem (HS), který patří mezi onemocnění metabolismu. Syndrom nese jméno německé pediatričky Gertrudy Hurlerové, která v roce 1919 jako první popsala jeho symptomy. Uvádí se, že syndromem je postiženo zhruba jedno ze sto tisíc dětí. Hurlerův syndrom patří mezi vzácná geneticky podmíněná onemocnění skupiny mukopolysacharidóz. Syndrom je způsoben špatně fungujícím nebo chybějícím enzymem (alfa-L-iduronidasa), který odbourává mukopolysacharidy v těle. Nepřítomnost tohoto enzymu v těle způsobuje abnormální hromadění mukopolysacharidů v tkáních četných orgánů (játra, slezina, srdce, mozek apod.) s následující poruchou jejich funkce. Aby bylo možné zdědit toto onemocnění, je nutný přenos postižených genů od obou rodičů. Diagnostika těchto onemocnění probíhá zejména na základě rozboru množství mukopolysacharidů v moči. Diagnóza je však potvrzena až na základě měření aktivity enzymů v krevních nebo kožních buňkách. Ve srovnání se zdravými dětmi je aktivita enzymů nízká nebo není vůbec žádná. Jako při všech onemocněních, i zde je nutná včasná diagnóza jak pro léčbu, tak pro podporu rodiny. V prenatálním období je možné zjistit z vyšetření plodové

vody nebo části placenty, že plod je nositelem některého z onemocnění mukopolysacharidóz (MPS). První projevy HS, zejména v obličeji dítěte, lze pozorovat již v prvních dvou letech jeho života. Nejčastěji se symptomy objevují mezi 3. a 8. rokem věku dítěte. Odlišnosti je možné pozorovat ve vzhledu dítěte. Patrná je velká hlava, široký a plochý nos, atypická chůze a také zvětšený jazyk. Intelligence dětí bývá omezená a projevuje se postupným zapomínáním již naučeného. Další potíže, s jakými se děti s HS potýkají, jsou dýchací problémy, srdeční onemocnění, vysoký krevní tlak, omezená hybnost či zažívací potíže (časté průjmy, později zvracení). Velmi časté jsou oční problémy, jako např. zkalení rohovky, zelený zákal či jiné poruchy zraku. Většinou se objevují také poruchy sluchu. Prognóza dětí s tímto onemocněním není příliš veselá. Podle míry postižení je omezena i délka života a děti často umírají do deseti let věku. Při léčbě Hurlerova syndromu se používají tři základní metody. Transplantace kmenových buněk kostní dřeně byla jako první úspěšně použita v roce 1981. Tento způsob léčby má pozitivní vliv na fyzické aspekty HS, ale negativně může ovlivňovat kosti a oční onemocnění. Další využívanou léčbou je transplantace krve z pupečnickové šňůry od nepřibuzného dárce, která poskytuje kmenové buňky. Tento způsob léčby nevyžaduje ozařování celého těla, které je nutné pro transplantaci kostní dřeně. Tato metoda však není účinná u dětí, u kterých již došlo k postižení funkcí mozku. Třetí používanou metodou je enzymová terapie. Ta se zaměřuje na obnovu chybějícího enzymu. Volba léčby závisí na míře závažnosti onemocnění, klinických projevech syndromu a věku dítěte. Další metody léčby se odvíjí od nutnosti léčby postižených orgánů a doprovodných potíží. Vzhledem ke špatné prognóze nemoci je jistě pro rodiče velkou pomocí činnost organizací, které sdružují rodiny s tímto onemocněním, doporučují jim způsoby léčby a poskytují psychosociální podporu. Tato sdružení působí v USA, některých zemích Asie, v Evropě a pobočku najdeme také v České republice.

Ušní maz

Ušní maz neboli cerumen je směs mastných výměšků speciálních potních žláz v zevní třetině zvukovodu. Maz obsahuje také šupinky odloupané kůže a prachové částice. Je lepkavý, vodězdorný a představuje ochranu zvukovodu proti infekci.

Problémy s ušním mazem

Za normálních okolností se ušní maz v uších nehromadí a trvale se odstraňuje ze zvukovodů pomocí pohybů dolní čelisti a přirozeným odlupováním kůže. Někteří lidé však produkují více ušního mazu než ostatní. Jeho nahromadění je pravděpodobnější u lidí, kteří pracují v prašném prostředí nebo kteří mají v ústí zvukovodů hustší ochlupení. Je častější také při zánětu kůže zvukovodu nebo kštic. Nahromadění ušního mazu vyvolává různé problémy, v první řadě dočasnou poruchu sluchu. Ušní maz se také může při neodborném čištění vatovými štětečky, zápalkami, špendlíky, kancelářskými svorkami a podobnými bizarními nástroji zatlačit dále do užší části zvukovodu, kterou zcela ucpe. Nahromaděný maz může zavinit podráždění a hučení v uchu, ale jen málokdy vyvolá bolest. Náhlá porucha sluchu doprovázená tlakem se může někdy objevit po koupání nebo po umytí hlavy; je způsobena vniknutím vody do zvukovodu a nabobtnáním ušního mazu. Pokus o vyčištění ucha vede pouze k zatlačení mazu hlouběji, k šumění v uchu, bolesti a někdy i k závratím.

Léčba

Mazová zátka ve zvukovodu je jednou z nejčastějších příhod, s nimiž pacienti navštěvují ušní specialisty. Lékař odstraní nahromaděný maz zcela bezpečně za zrakové kontroly, takže nehrozí poranění ušního bubínku. Někdy se k odstranění ušního mazu používá jeho výplach ze zvukovodu. Ve zkušených rukou je to procedura bezpečná. Před vlastním výplachem lékař kápne pacientovi do zvukovodu několik kapek roztoku zaživačí sody nebo vlažného oleje, aby ušní maz změkl a dal se snáze vypláchnout. Výplach je

nebolestivý. Do zvukovodu se vstříkne proud vlažné vody a ucho se potom pečlivě vyčistí a vysuší. Úprava sluchu je okamžitá. U dětí je třeba při čištění uší postupovat se zvláštní opatrností. Pokud je dítě neklidné nebo nechce spolupracovat, je lépe odstranit ušní maz v krátkodobé narkóze. Pokud je ušní maz nahromaděný ve velkém množství nebo je zatuhlý, odstraní jej specialista v nemocnici.

*Zdroj: PharmDr. Petr Harant, lékárník
www.DocSimon.cz (kráceno)*

HAF

Služební plemena psů pro handicapované (6. část)

Bílý švýcarský ovčák je skvělý rodinný pes

Bílá barva, která je příznačná pro toto plemeno, je barvou většiny prastarých ovčáckých psů. Již kolem roku 40 po Kristu starořímský statkář a spisovatel Columella žádal, aby ovčáčtí psi byli bílého zbarvení, a to z ryze praktického důvodu. Především se za večerní a noční tmy snáze odlišili od vlka, byli i lépe vidět a ovce si na ně rychleji zvykly. Tento krásný pes nepochází ze Švýcarska, ale je bílou formou známého německého ovčáka. S tímto vlkošedým plemenem má společnou historii a občas se mezi nimi vyskytli i bíle zbarvení psi. Po druhé světové válce vznikl v Německu spor mezi chovateli německých ovčáků. Kvůli údajně nadměrnému výskytu genetických vad, který se u bílých ovčáků nikdy nepodařilo prokázat, byl chov tohoto plemene od šedesátých let minulého století přísně zakázán. Naštěstí v USA, v Kanadě i v Mexiku nesmyslný zákaz ignorovali a v uvedených zemích je dodnes chován jako bílý německý ovčák. V roce 1970 se z USA do Švýcarska dostal pes jmé-

nem Lobo, který byl zapsán do plemenné knihy pod tehdy jediným mezinárodně platným označením americko-kanadský ovčák. O rok později k němu přibyla fena White Lilac of Blinkbonny z Anglie a oba tak dali základ chovu plemene, které bylo teprve koncem roku 2002 přejmenováno jako bílý švýcarský ovčák.

Toto znovuzrozené plemeno vyniká svalnatou tělesnou stavbou a elegantní postavou. Srst má hustou a tvrdou podsadu, její vnější část je dlouhá, hustá a dobře přiléhající, může být i mírně zvlňená. Jak napovídá název plemene, jedinou přípustnou barevnou variantou je srst čistě bílé barvy. Její údržba je poměrně náročná, musí se kartáčovat a udržovat v čistotě. Kohoutková výška u psů je stanovena v rozmezí 60–66 cm a 55–61 cm u fen. Hmotnost psa se pohybuje od 30 do 40 kg, u feny pak od 25 do 35 kg. Tělo bývá přibližně obdélníkovité s přiměřeně širokým hrudníkem. Ocas šavlovitého tvaru je v klidu nesený ve svěšené pozici, při vzrušení se zvedá, ale nedosahuje nad hřbet. Nohy jsou rovné, svalnaté a sestávají se ze středně silných kostí. Hlavu má bílý švýcarský ovčák silnou, suchou a s tělem harmonicky vyváženou. Čenich je silný, zúžený, i přes bílé zbarvení srsti je pigment na nose černý, někdy hnědavý, který je přítomen též na tlamě. Uši trojúhelníkovitého tvaru jsou vztyčené a vysoko posazené. Hnědé oči jsou trochu zešikmené a mají mandlový tvar.

Bílý švýcarský ovčák je bdělý, velice jemný, někdy až přehnaně citlivý, ale rozvážený, živý a pozorný pes. K cizím lidem je někdy mírně rezervovaný, nikdy však není bojácný, nervózní nebo agresivní. Někteří jedinci tohoto plemene jsou i temperamentní, vychytralí a odvážní. Díky své vysoké inteligenci je přitom velmi učenlivý a snadno ovladatelný. Bývá sice klidný a sebevědomý, zachovává si však přirozený odstup, který vylučuje spontánní přátelství k ostatním domácím zvířatům, ke kterým dokáže být tolerantní. Jinak je to ideální rodinný pes, spolehlivý hlídač a využívá se rovněž jako průvodce nevidomých i pes asistenční. Pro svou milou a dobráckou povahu se hojně využívá také v canisterapii. Bezmezně miluje hlavně děti, k nimž je velmi kamarádský, ohleduplný a většinou je ochotný je i poslou-

chat. Ve světě i u nás se bílý švýcarský ovčák díky své stavbě těla a povaze uplatňuje i v záchranných týmech, hlavně jako pes lavinový. Výborně se hodí zejména pro sportovně založené osoby, neboť vyžaduje časté procházky a aktivní vyžití. Může být chován i ve venkovním kotci, ale pouze v případě, že se tím nenaruší dostatečný kontakt s rodinou, kterou bílý švýcarský ovčák miluje a potřebuje ke zdravému vývoji a životu.

Zdeněk Sedláček

INFORMACE

Chodec na elektrickém vozíku

Silnice jsou v dnešní době místem ne zcela bezpečným. Pohybujete-li se zejména na elektrickém vozíku, jste mnohdy nuceni stát se účastníkem silničního provozu. V takovém případě je dobré vědět, jak se chovat, co zákon ukládá a co naopak umožňuje. Vozíčkáři spadají do kategorie chodců s podmínkou šířky vozíku do 600 mm, je-li šířka vozíku větší, musí být vybaven červenými odrazkami netrojúhelníkového tvaru (dle vyhlášky 341/2002 Sb., příloha č. 13, odst. 11). Vozíčkáři nesmí na stezce pro chodce ohrozit ostatní chodce. Pokud nelze využít chodník, je možno sjet na pravý okraj silnice. Měla by být také logicky splněna povinnost používat přechod pro chodce. Přejíždět vozovku mimo přechod lze jen kolmo k její ose. To znamená, že pokud vozíčkář jede u pravé krajnice a ocitne se na křižovatce, kde chce odbočit doleva, neměl by přejíždět do levého odbočovacího pruhu a pokračovat v jízdě jako běžný automobil, ale měl by kolmo přejet vozovku, poté opět znovu kolmo – nejlépe po přechodu. Pak případně může dál pokračovat v jízdě u pravé krajnice vozovky. Do středu křižovatky se vozíčkář dostat nesmí. Za špatné přejíždění a

porušení pravidel pohybu na silnici mohou strážníci udělit pokutu až 2000 Kč. „Přiznám se, že raději jezdím elektrickým vozíkem po tzv. vlastní ose než městskou hromadnou dopravou. A to zejména kvůli relativně dlouhému čekání na bezbariérový spoj. Ne vždy je to ale bezpečné, obzvláště v úsecích, kde nejsou sjízdné chodníky a musí se jet po silnici. Při hustém provozu se obávám neohleduplných řidičů, ale díky světlům na vozíku, která na silnici používám, jsem vždy vidět. S neochotou řidičů jsem se nesečkala. Spíše naopak, zpomalili a objeli mne,“ popsala své zkušenosti s jízdou na silnici Lucie Stoláriková. Vozík nepotřebuje žádné zvláštní označení. Musí ale být technicky způsobilý. Vhodná jsou již zmíněná světla při pohybu za tmy.

*Ladislava Blažková
Zdroj: Helpnet, kráceno*

Světelná signalizace pro příchozí volání na mobilní telefon

Každý ví, jak nepříjemné může být promeškání příchozího hovoru, SMS nebo videohovoru. Dvojnásob to platí pro neslyšící a nedoslýchavé uživatele mobilních telefonů. Aby se tato nepříjemnost omezila na minimum, k tomu slouží stojánek Lighton – světelná signalizace pro příchozí volání na mobilní telefon. Kromě toho, že slouží jako designový odkládací stojánek pro mobily, také výrazným blikáním ohlašuje svému majiteli příchozí hovor. Napájen je třemi AA bateriemi, které jsou součástí balení Lightonu. K dispozici jsou různé barevné varianty.

Zdroj: www.pomuckyproneslysici.cz

Komunikační systém pro nedoslýchavé

Komunikační systém pro nedoslýchavé Hear It All je kombinací čtyř zařízení – stereo zesilovače, poslechu přes bluetooth, poslechu mobilního telefonu a konverzační pomůcky. Součástí zařízení je indukční smyčka, přes kterou si uživatel může zesilovat zvuky. Základna slouží jako dobíjecí stanice pro baterie příručního mikrofону s vysílačem pro příjem například přednášky přes indukční smyčku.

Zařízení je díky své velikosti, výkonu a ceně velmi vhodné pro nedoslýchavé studenty. Mohou si jej pořídit také například školy, muzea, přednáškové sály atd., které chtějí pomoci rozumět slovnímu výkladu nebo přednášce svým špatně slyšícím posluchačům, návštěvníkům či studentům.

Zdroj: www.pomuckyproneslysici.cz

Změny ve znakovém jazyce

V málo známém světě českých neslyšících se odehrává významná změna. Především mladší generace se stále otevřeněji hlásí ke svému přirozenému znakovému jazyku. Postupně se tak odvracejí od uměle vytvořené znakované češtiny, kterou byli dříve na veřejnosti nuceni používat.

Změnu ilustruje například simultánní tlumočení v televizi. Zatímco v minulosti neslyšící v rohu obrazovky sledovali znakovanou češtinu, v současnosti je to už ve většině případů český znakový jazyk.

„Dříve neměl moc vysoký status, a tak se samotní neslyšící snažili v komunikaci navenek používat znakovanou češtinu a v těch starších to často zůstalo do dneška,“ popisuje Radka Nováková, která na Univerzitě Karlově vyučuje v oboru Čeština v komunikaci neslyšících. Za komunismu podle ní znakový jazyk neměl na veřejnosti místo, a pokud se používal, tak pouze v neformálních situacích.

„Znakovaná čeština byla dlouhou dobu nahlížena jako

prestížnější varieta českého znakového jazyka. Uměle vytvořený komunikační systém byl funkčně i jazykově nadřazen přirozenému jazyku neslyšících. Jednalo se o naprosté nepochopení svébytnosti znakového jazyka," píše ve své bakalářské práci slyšící syn neslyšících rodičů Karel Redlich.

Podle Novákové už ale dnes mladší generace neslyšících vnímá užívání znakové češtiny místo českého znakového jazyka spíše negativně. „Jsme si vědomi, že náš jazyk je plnohodnotný a už se jím nebojíme komunikovat navenek. Hodně to souvisí s národní hrdostí neslyšících a jejich vztahu ke svému jazyku," říká odbornice.

Tento trend potvrzuje i Petr Vysuček, předseda sdružení Pevnost – České centrum znakového jazyka. „Domnívám se, že se mezi neslyšícími zvyšuje prestiž a užívání českého znakového jazyka. Jejich sebevědomí stále roste. Již se nebojí používat svůj vlastní mateřský jazyk, uvědomují si jeho krásu a hodnotu," tvrdí.

Znakovaná čeština vznikla ve školách pro neslyšící

Oba systémy vypadají na první pohled velmi podobně, ve skutečnosti se ale značně liší. Společné mají, že se vyjadřují hlavně pohyby rukou. U českého znakového jazyka se ale výrazně častěji zapojuje i hlava a svaly v obličeji. Mnohem více se také používá prostor. „Říkáme, že se jedná o 3D jazyk," říká Nováková.

Zatímco znakový jazyk se vyvíjel na češtině zcela nezávisle a má vlastní gramatiku, znakovaná čeština z gramatiky mluveného jazyka vychází. Mluvčí kromě používání znaků zároveň větu vyslovuje v češtině. Jedno slovo přitom odpovídá jednomu znaku.

První záznamy znakového jazyka pocházejí z 16. a 17. století. „To neznamena, že před tím znakový jazyk nebyl. Nemáme pro to ale hmatatelné důkazy," říká Nováková.

Vytvoření znakové češtiny je spojené se školami pro neslyšící, které tu vznikaly od 18. století. Slyšící učitelé začali žáky učit jednodušším systémem, který gramaticky vychází z mluvené češtiny, ale zároveň mnoho znaků pře-

jímá právě z českého znakového jazyka.

Neslyšící se nicméně shodují, že v komunikaci mezi sebou téměř výhradně používají český znakový jazyk. Znakovanou češtinu podle Vysučka často volí lidé nedoslýchaví či ohluchlí. Dva paralelně fungující jazykové systémy pro neslyšící jsou běžné i v zahraničí. Po roce 1989 se začala objevovat bilingvální metoda vzdělávání, kdy se neslyšící učí češtinu v psané podobě a český znakový jazyk.

Český znakový jazyk používá od dětství až sedm tisíc lidí

Jeho rodilých mluvčích je zhruba šest až sedm tisíc lidí. Jazyk se většinou neučí od matky a otce, ale ve škole od svých vrstevníků. Drtivá většina neslyšících dětí totiž má slyšící rodiče.

Právo na používání znakového jazyka v Česku zaručuje zákon o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob, neslyšící se ale často setkávají s překážkami při jeho uplatňování. Existuje i mezinárodní znakový systém. „Jedná se o takové esperanto pro neslyšící, které vychází ze společných rysů všech národních znakových jazyků. Nefunguje ale pro plnohodnotnou komunikaci. Ta probíhá v národních znakových jazycích,“ upřesňuje Nováková.

Celkový počet znaků v českém znakovém jazyce nelze vyčíslit. „Třeba od slovesa dát můžeme vytvořit nekonečné množství podob, které se mění podle předmětu, jenž se dává. Všechny tyto podoby ale nejde zaznamenat do slovníku,“ vysvětluje Nováková.

Podle Vysučka se informovanost o neslyšících a jejich jazyce zvyšuje, stále se však prý objevuje řada narážek a nepochopení. „Často se také setkáváme s nešťastně používaným termínem znaková řeč, který zůstal v podvědomí slyšících lidí až příliš silně zakořeněný, ačkoliv dnes již prakticky neexistuje a jeho užití je zcela mylné. Jediným vhodným termínem je český znakový jazyk,“ uvádí.

Autor: Jan Jiříčka

Zdroj: <http://zpravy.idnes.cz>

OSOBNOSTI ZE SVĚTA

HLUCHOSLEPÝCH

Lex Grandia

9. května 1950 – 19. dubna 2012

Nevydávej se tam, kudy tě povede cesta, ale vydej se tam, kde není žádné cesty, a zanechej za sebou stopu.

Toto celoživotní motto Lexe Grandii vystihovalo i jeho vlastní životní pouť, která se k obrovskému zármutku všech lidí, kteří měli to štěstí jej osobně poznat, uzavřela 19. dubna 2012 v Aalborgu v Dánsku. Když se zpráva o úmrtí prezidenta Světové federace hluchoslepých rozletěla do všech světových stran, truchlil pro něj doslova celý svět. Všichni se ve svých vzpomínkách shodli na tom, že Lex Grandia patřil k nejvýznamnějším osobnostem ve světě hluchoslepoty. Sám hluchoslepý, bojoval celý svůj život za hluchoslepe a stal se zastáncem lidských práv. Lexova milá a velkorysá osobnost zapůsobila na každého, kdo ho poznal.

S Lexem Grandiou jsem se osobně setkala v roce 2005 ve finském městě Tampere, kde se konala 8. Světová konference Heleny Kellerové a 2. Valné shromáždění Světové federace hluchoslepých. Byla jsem zde jako průvodkyně a tlumočnice Marty Zemanové, hluchoslepe delegátky z České republiky, a setkání s Lexem na mne i Martu udělalo obrovský dojem. Jen o málokteré osobě se dá říci, že je milována a uznávána všemi, ale Lex byl přesně takový. Lex byl vynikající řečník, který své inspirující proslovy prokládal vtipem a nadhledem. Byl moudrý a současně přátelský a milý ke všem lidem – a za všechny své kvality vzbuzoval přirozený respekt.

Lex se narodil v Nizozemí v roce 1950. Narodil se předčasně, o dva měsíce dříve, a následkem toho se u něj nevyvinul dobře sluch. Koncentrovaný kyslík v inkubátoru na jednotce intenzivní péče byl příčinou slepoty. Podle všech

definice se mohl označit jako hluchoslepý. Nicméně díky sluchadlům mohl docela dobře slyšet a naučit se mluvit.

Lex vyrůstal v ústavu pro nevidomé v Nizozemí, později studoval na univerzitách v Utrechtu a Amsterdamu a získal titul v oboru teologie. Také se specializoval na psychoterapii a poradenství v nemocnicích. Svoji profesní dráhu začal tříletým projektem v roli poradce pro mladé a na částečný úvazek pracoval jako duchovní v holandské reformované církvi. Lex Grandia napsal dvě knihy zaměřené na bibliodrama a připravil několik rozhlasových pořadů věnovaných sociálním a psychologickým tématům v Nizozemí.

V organizacích se začal angažovat v roce 1979 jako regionální zástupce v národní organizaci nevidomých v Nizozemí. Později se zapojil do národní organizace hluchoslepých v Nizozemí. V roce 1992 zastupoval holandské hluchoslepé v Evropské síti hluchoslepých (EDbN), v organizaci, která na evropské úrovni sdružuje odborníky, hluchoslepé a jejich rodinné příslušníky. V roce 1994 byl zvolen předsedou Evropské sítě hluchoslepých a v roce 1995 tajemníkem této organizace.

Lex Grandia se seznámil se svojí ženou, Dánkou Ann Thestrupovou, v roce 1995 a přestěhoval se za ní do Dánska. Oba pracovali pro organizaci EDbN až do roku 2001. Lex Grandia byl rovněž členem Evropského fóra zdravotně postižených. V roce 2001, kdy byla založena Světová federace hluchoslepých (WFDB), byl zvolen jejím generálním tajemníkem a v roce 2005 byl zvolen prezidentem této organizace. Na Valném shromáždění v roce 2009 byl Lex znovuzvolen prezidentem WFDB a společně se svojí ženou Ann obdrželi ocenění za vynikající přínos a úsilí ve prospěch Světové federace hluchoslepých, což bylo podpořeno obrovským potleskem od všech delegátů.

Jako člen Mezinárodní aliance osob se zdravotním postižením (IDA), což je síť 8 mezinárodních organizací v oblasti zdravotního postižení, se velmi zapojil do návrhu Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením. Tomuto tématu se věnoval v letech 2003 až 2007. V letech 2007 až 2008 byl předsedou IDA, zastupující ve světě 650 miliónů osob s postižením. Během tohoto období se

organizace IDA rozrostla o kontinentální organizace jako například o EDF, Asijsko – pacifickou alianci osob se zdravotním postižením, Arabskou organizaci osob se zdravotním postižením a organizaci Riadis z Latinské Ameriky. Jako předseda IDA měl možnost vystoupit se svým projevem, oslavujícím vznik Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením, na půdě OSN v New Yorku a také na ženevském zasedání Rady pro lidská práva.

Součástí jeho práce, jakožto prezidenta WFDB, byla i podpora zakládání a rozvoje národních organizací pro hluchoslepé. Měl zásluhu i na založení Evropské unie hluchoslepých (EDU) v roce 2003. V říjnu roku 2009 se konalo zakládající Valné shromáždění nově vzniklé Africké federace hluchoslepých (AFDB).

Vzhledem ke své práci v mezinárodních organizacích Lex Grandia často cestoval. Organizoval tréninkové kursy a přednášel nejen ve Skandinávii, ale prakticky po celém světě. Ve vzácných chvílích volna se věnoval hře na klavír a také kamenosochařství. Lex Grandia zemřel 19. dubna v dánském Aalborgu, kde je pochován.

Svět se bez Lexe Grandii stal chudším místem, všem nám bude chybět jeho moudrost, smích a hra na piáno.

*Petra Zimermanová
ředitelka o.s. LORM*

SPOLEČENSKÁ KRONIKA

JUBILEA

Ve třetím čtvrtletí roku 2012 oslaví svá životní jubilea tito členové nebo klienti o.s. LORM:

- 40 – Radim Řehůřek, Kouty
- 65 – Bedřich Doskočil, Jindřichův Hradec
- 70 – Gerlinde Inгриšová, Rumburk
- 70 – Ludmila Havlíčková, Praha
- 75 – Eva Slánská, Mělník
- 75 – Otokar Nepraš, Praha
- 81 – Božena Trinklová, České Budějovice
- 81 – Ludmila Bártová, České Budějovice
- 82 – Olga Opavská, Svitavy
- 83 – Anna Zemanová, Rožmitál pod Třemšínem
- 83 – Viktor Sedlář, Kladno
- 83 – Josef Jeřábek, Brno
- 84 – Eva Doležalová, Liberec
- 86 – Marie Váňová, Jihlava
- 87 – Libuše Světlíková, Plzeň
- 90 – Eleonora Hrdinová, Liberec
- 92 – Blažena Sedláková, Liberec

ZÁLIBY

LÉČIVÉ A AROMATICKÉ BYLINY

Tužebník je přírodní aspirin

Tato rostlina s drobnými květy, příjemně vonícími po mandlích, je nazývána přírodním aspirinem. Dokonce obsahuje stejnou účinnou látku jako známé tablety, avšak na rozdíl od nich zároveň léčí nemocný žaludek i ledviny.

Tužebník jilmový (latinsky *Filipendula ulmaria*) je vytrvalá bylina, která dorůstá v rozmezí od 50 cm až do výše dvou metrů. Z tlustého oddenku vyrůstá přímá, ve vrcholové části větvená lodyha nesoucí nepravidelně lichozpeřené listy. Ty bývají obvykle na povrchu tmavozelené a lysé, naspodu bíle plstnaté. Květenstvím je hustý vrcholík s velkým množstvím drobných, pětičetných, bílých až nažloutlých kvítků. Po odkvětu se mění v plody, kterými jsou drobné, šroubovitě stočené nažky.

Tužebník je rozšířen zejména ve střední a severní Evropě, v oblasti Středomoří je vzácnější. Dále se vyskytuje ve velké části Asie a byl též zavlečen do Severní Ameriky. V ČR je poměrně hojný od nížin až po vyšší horské polohy. Nejčastěji ho najdeme na vlhkých místech v okolí potoků, řek, rybníků a pramenišť, v lužních lesích, v příkopech a na podmáčených loukách. Kvetे od června do září.

K léčebným účelům se sbírá kvetoucí nať nebo pouze květy, a to nejčastěji v červenci a srpnu. Květy se sdrhují ručně a ihned po sběru se rychle suší ve stínu nebo v sušičce při teplotě do 40 °C. Nať ořezáváme rovněž v době květu, přičemž se snažíme, aby neobsahovala mnoho dlouhých stonků, neboť se tím její kvalita oslabuje. Sušíme obdobným způsobem jako květ.

V minulosti byl tužebník velmi ceněn jako léčivá bylina a po dlouholetém útlumu jeho obliba v současnosti znovu stoupá. Díky výrazným potopudným a močopudným účinkům snižuje horečku. Podává se zejména při nachlazení, chřipce a jiných horečnatých onemocněních. Dále se užívá

při dně, revmatismu, při chorobách močového měchýře a ledvin, při poruchách látkové výměny. Nálev se připravuje z jedné čajové lžičky sušeného květu nebo natě na šálek vody, denně se pije 2 až 3 šálky. Má rovněž protizánětlivé účinky, kterých se využívá i k hojení ran, například jako podpůrná léčba žaludečních vředů. Zevně se tužebníku hojně užívá ke koupelím či obkladům na urychlení hojení ran nebo jako součást hojivých mastí. V současné době jsou čaje a masti s obsahem tužebníku běžně k dostání v lékárnách a prodejnách přírodních produktů. Tužebník není vhodný pro děti ve věku do tří let a neměli by jej užívat ani astmatici a lidé alergičtí na salicyláty. Dnes už málokdo ví, že je významným zdrojem přírodních salicylátů – tzv. spireinů, ze kterých se v těle vytváří kyselina salicylová, kterou už desítky let známe pod jménem aspirin. Název tohoto dodnes hromadně uměle vyráběného léku byl vytvořen z původního latinského názvu tužebníku *Spiraea* (tavolník).

Tužebník byl spolu se jmelím a rozrazilem jednou z posvátných bylin starých keltských národů. Na přelomu 16. a 17. století se stal oblíbenou rostlinou anglické královny Alžběty I., která jej používala k provonění svých šatů. Ve skandinávských zemích se jeho vonné květy přidávaly do piva a vína. O popularitu tužebníku jako léčivé byliny se velkou měrou zasloužil německý lékař Vincent Priessnitz v první polovině 19. století. Začal tuto rostlinu preventivně podávat proti vzteklině, nechal ji podrobit pečlivému zkoumání a zjistilo se, že oddenek tužebníku má do určité míry schopnost ničit původce vzteklinové nákazy. Později bylo rovněž prokázáno, že celá rostlina má silné antibakteriální účinky. Aplikované tužebníkové výluhy a tinktury spolehlivě ničí například zlatého stafylokoka, původce řady vážných onemocnění. V dřívějších dobách se tužebníku používalo také k barvení látek. Jeho oddenky totiž obsahují tmavé barvivo, nadzemní části jsou naproti tomu zdrojem žlutého barviva. Díky výrazné vůni po mandlích se květů tužebníku dosud používá i v kosmetice.

Z LITERÁRNÍ ČINNOSTI HLUCHOSLEPÝCH LORMÁKŮ

Vážení čtenáři Doteků,

letní číslo jsme zahájili verši zesnulé paní Dany Kubišové, a tak nám dovozte, abychom vás závěrem pozvali k přečtení řádků dvou našich klientů, kteří tu s námi díky nim také zůstávají...

Naše bedýnky

Nu, tak to vidíte, lidičkové, máme náročnou kompenzační pomůcku a díky za to, díky za všechny ty programky různé, které nám svět přibližují a na nás mudrují. Má škatule PC Čudlonet, jak jí nadávám, je chytrá mašinka, ale někdy si kladu otázku, kdo je blbější, jestli já či Čudlonet, mačkám knofle a on mudruje, navíc je čaroděj a škodolibý, protože dovede posunovat čas – pan Einstein by se fakt divil, a ten chlápek Jaws, co na mne mluví, abych věděl, co jsou nové zprávy či drby, je americký Jóža či kdoví co je to zač, vždy mne seřve jak protivná žena: to nemačkej, koukni támhle, ale neřekne mi, že z kuchyně se hrozná vůně táhne... A další kastrol je v háji a s krajícem se spokojit musím stejně jako se zimou při větrání, takže je tu inspirace pro vývojáře?! Co tak dát bedýnkám našim kolečka a pacinky, aby, když u těch věcí komunikativních sedíme, vynášely ty spálené hrnce a čas aby tak neletěl. To zavání však robotem a kdo ví, co by na to pan Čapek řek' ... Je moc prima, že si můžeme tady povídat, mailíky psát a kam se hrabou na našince někteří ti „normální“, zdravím kypící, avšak mluvit, psát ani pořádně číst neumějí, ale počítat jen penízky, jo, to by jim šlo... A právě proto ještě jednou díky za ty „čudlobedny“, které nás se světem spojují, jenže ouha, končím, lidičkové zlatí, zas to nějak uteklo a fičím do Kauflandu či jiného marketu, ať si koupím hrnec či kastrol a ohřeji si něco k obědu. Tak jak jste na tom Vy? Jsme si blízcí i dalecí, ale Čudlonet

nás spojuje, tak napište, jak s Vámi „bedýnka“ sranduje – nu, je to někdy fakt náročná kompenzační pomůcka... Ale ještě jednou díky za ni i za internet, který ví vše, a to mu je teprve tady v Česku 15 let. Co nejméně virů a problémů, hodně zdraví a pohody Vám přeje Tonda z Ostravy.

Antonín Kačmarčík

Rozverná z Hané

Zabili čerta v hospodě,
jak se točil na sudě.

Praštili ho lopatou
přes tu prdel chlupatou!

Stalo se v Ječmínkově království za krtčími horami
o půlnoci v jedné putyce...

Viktor Hradil

VZKAZY MOUDRÝCH

**Nevracej se ke starým napajedlům jenom pro
vodu, čekají tam na tebe přátelé a sny.**

Africké přísloví

RECEPTY

Vánoční čaj pečený

Přesto, že jsme zhruba v polovině roku, rovnou uprostřed léta, níže uvedený čaj vám přijde k duhu a chuti v každé roční době, dokonce v každém počasí. Navíc máme téměř na dosah převážnou část nezbytných ingrediencí = ovoce, a to v dokonale čerstvém stavu. Recept jsem obdržela (a po vyzkoušení a konzultaci s jeho objevitelkou malinko upravila) od dlouholeté spolupracovnice LORMu a naší brněnské lektorky ZJ paní Aleny Válkové, které tímto ze srdce děkuji (nejen za čaj, prosím). Tak, milí mlsní jazýčkové, dosti řečí, práce volá!

Obstaráme si:

1 kg ovoce (*může být i mražené*),
pomíchané dle chuti a názoru, například: hrušky, jablka, pomeranče, rybíz, švestky, mandarinky, jahody, maliny, borůvky a jiné.

1 kg cukru krystal (*nebo raději méně a potom hotový čaj přisladíme dle chuti třeba medem*)

2 dcl rumu (*nemusí být, ale spíše ano*)

1 celý citron

1 lžička mleté skořice

3 celé hřebíčky

Ovoce nakrájíte na malé kousky (jablka a hrušky nemusíte loupat, zato pomeranče a mandarinky ano). Ve větší misce smícháte kousky ovoce s cukrem, přidáte rum, řádně oloupaný citron nakrájený rovněž na kousky, skořici a hřebíček. Vše důkladně promícháte, přesunete do hlubšího pekáče a dáte péct do trouby vyhřáté na cca 220 stupňů asi tak na 45 minut či malinko méně nebo více, zkrátka pečete tak dlouho, dokud ovoce nepustí šťávu. Během pečení občas promíchejte. Jakmile je hotovo, dávejte ještě horké do připravených malých skleniček (např. od dětské

přesnídávky či menších), které ihned zavíčkujte a otočte na 5–10 minut dnem vzhůru.

Podává se tak, že do čajového hrnku dle jeho velikosti dáte 1–3 lžičky pečeného čaje a zalijete horkou vodou. Necháte chvíli vyluhovat a popíjíte a popíjíte až do dna, tak je to dobré. A navíc po tom voní celý dům, byt i zahrada a každý chce tento recept mít. Tak nebudte skoupí a podělte se o něj s přáteli!

*Zdena Jelínková
metodička o.s. LORM*

DOTEKY. Bulletin o.s. LORM, Léto, číslo 71. Vychází čtvrtletně.

Vydává: o.s. LORM – Společnost pro hluchoslepy, Zborovská 62, 150 00 Praha 5.

Vychází ve zvětšeném černotisku, v Braillově písmu a jako zvuková nahrávka na CD-ROMu.

Sponzorství je vítáno a za sponzorské dary předem děkujeme.

Naše bankovní spojení: Komerční banka Praha Smíchov, číslo účtu: 19-1451940207/0100.

Šéfredaktor: Zdeněk Sedláček, Chlum 13, 264 01 Sedlčany, zdsedlacekdoteky@seznam.cz.

Redakční rada: Zdeněk Sedláček (šéfredaktor), Zdena Jelínková (metodička),

Mgr. Petra Zimermanová (ředitelka).

Za o.s. LORM: Mgr. Petra Zimermanová, Zborovská 62, 150 00 Praha 5, tel: 257 325 478

Grafická úprava: Michal Vondráček, Tomáš Zach

Sazba a tisk: Fastr typo-tisk, Nad Budánkami II./13, Praha 5

Náklad: 140 černotiskových výtisků

Tisk a distribuce bodové a zvukové verze: Knihovna a tiskárna pro nevidomé K. E. Macana, Ve Smečkách 15, 110 00 Praha 1, tel: 222210492, 222211523. Každé nové číslo zvukové nahrávky se zasílá na novém CD-ROMu. Distributorovi se vrací zpět pouze prázdný poštovní obal na slepecký tisk pro zaslání nového čísla Doteků na adresu KTN, která je vytištěná na štítku z druhé strany.

Osoby s hluchoslepotou a se zrakovým handicapem odebírají bulletin Doteky zdarma v rámci informačního servisu, který je součástí jejich sociální rehabilitace. Celoroční příspěvek pro členy o.s. LORM včetně distribuce činí 50 Kč. V elektronické podobě je bulletin Doteky bezplatně zasílán na odbory sociální a zdravotní péče. Doteky v elektronické verzi jsou zasílány všem zájemcům zdarma. Ostatní zájemci z řad veřejnosti (fyzické nebo právnické osoby), kteří mají zájem o specifické formáty (zvětšený černotisk, Braillovo písmo, zvuková nahrávka), se z důvodu vysokých výrobních nákladů spolupodílejí finanční částkou: roční předplatné na Doteky ve zvětšeném černotisku činí za čtyři čísla 400 Kč; v Braillově písmu a ve formátu zvukové nahrávky činí roční předplatné za čtyři čísla 800 Kč.

Starší i nová čísla bulletinu Doteky jsou zdarma veřejnosti přístupná na bezbariérových webových stránkách o.s. LORM ve formátech HTML, doc a PDF.

Objednávky přijímá o.s. LORM, Zborovská 62, 150 00 Praha 5, email: admin@lorm.cz. Časopis je rozesílán na základě objednávky členům o.s. LORM a ostatním osobám a organizacím, včetně povinných výtisků.

Na <http://www.lorm.cz/cs/doteky/> je k dispozici elektronická objednávka i ve formátu k vytištění.

Zaslané rukopisy, kresby a fotografie se archivují a vracejí pouze na vyžádání odesílatele.

Uzávěrka příspěvků do čísla 72 (Podzim 2012) je 15. 8. 2012.

Doteky vychází s pomocí nadačního příspěvku Nadačního fondu Českého rozhlasu ze sbírky Světluška. Tento projekt je realizován za podpory Nadace OKD. DĚKUJEME.

o.s. LORM

Zborovská 62

150 00 Praha 5

tel: 257 314 012

tel/fax: 257 325 478

REGISTRACE MINISTERSTVA

KULTURY ČR č. E 11000